

Історичний часопис
з богемістики і словакістики

Випуск 4

СЛОВАКИ І ЧЕХИ В ІСТОРИЧНИХ ВІТРАЖАХ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЦЕНТР ІСТОРИЧНИХ СТУДІЙ З БОГЕМІСТИКИ І СЛОВАКІСТИКИ

Історичний часопис
з богемістики і словакістики

Випуск 4

СЛОВАКИ І ЧЕХИ В ІСТОРИЧНИХ ВІТРАЖАХ

Ужгород
Поліграфцентр "Ліра", 2014

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA A VEDY UKRAJINY
ŠTÁTNA VYSOKÁ ŠKOLA
“UŽHORODSKÁ NÁRODNÁ UNIVERZITA”
CENTRUM HISTORICKÝCH ŠTÚDIÍ Z BOHEMISTIKY A SLOVAKISTIKY

Historický časopis
z bohemistiky a slovakistiky

Číslo 4

SLOVÁCI A ČESI V HISTORICKÝCH VITRÁŽACH

Užhorod
Poligrafcentr “Lira”, 2014

ББК 63.3 (УКР)5
УДК 94 (477.87)
I-90

Редакційна колегія:

Ліхтей Ігор Михайлович, кандидат історичних наук, доцент (відповідальний редактор, Ужгород); **Віднянський Степан Васильович**, доктор історичних наук, професор (Київ); **Вегеш Микола Миколайович**, доктор історичних наук, професор (Ужгород); **Вовканич Іван Іванович**, доктор історичних наук, професор (Ужгород); **Гарбульова Любиця**, кандидат історичних наук, доцент (Пряшів, Словацька Республіка); **Дoubек Вратислав**, кандидат історичних наук, доцент (Прага, Чеська Республіка); **Коня Петер**, кандидат історичних наук, професор (Пряшів, Словацька Республіка); **Кріль Михайло Михайлович**, доктор історичних наук, професор (Львів); **Сераніонова Єлена Павлівна**, доктор історичних наук, професор (Москва, Російська Федерація); **Тиводар Михайло Петрович**, доктор історичних наук, професор (Ужгород); **Товтин Яна Іванівна**, кандидат історичних наук, доцент (Ужгород); **Шворц Петер**, кандидат історичних наук, професор (Пряшів, Словацька Республіка); **Шніцер Ігор Омелянович**, кандидат історичних наук, доцент (Ужгород).

Упорядник: І.М.Ліхтей

Рецензенти:

Адам Ян – кандидат історичних наук, доцент Інституту історії Філософського факультету Пряшівського університету у Пряшеві (Словацька Республіка).

Віздал Маріан – кандидат історичних наук, доцент Інституту історії Філософського факультету Пряшівського університету у Пряшеві (Словацька Республіка).

Матеріали публікуються в авторській редакції. Автори статей несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, дат, географічних назв, власних імен та інших відомостей.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри історії Стародавнього світу і Середніх віків ДВНЗ "УжНУ" (протокол № 3 від 21 жовтня 2014 р.)

В оформленні використано фотофрагмент пам'ятника Кирилові й Мефодієві в Мукачеві (2000 р.). Автор – народний художник України Іван Бровді.

ISBN 978-617-596-053-0 (серія)
ISBN 978-617-596-174-2

© Центр історичних студій з богемістики і словакістики ДВНЗ "УжНУ", 2014
© Автори статей, 2014
© Ліхтей І.М., упорядкування, 2014
© Поліграфцентр «Ліра», 2014

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКА	7
<i>Adriána VOLANSKÁ. DEJINY PALEOLITICKÝCH VÝSKUMOV A PRIESKUMOV V OBLASTI ŠARIŠA</i>	9
<i>Павло ПЕНЯК. ЯРОСЛАВ БЕМ І ВИВЧЕННЯ ДАВНЬОЇ ІСТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ</i>	26
<i>Юліанна ТУРОК. ВІДНОСИНИ МЕФОДІЯ З ВІХІНГОМ ТА ПОЗИЦІЯ ВЕЛИКОМОРАВСЬКОГО КНЯЗЯ СВЯТОПОЛКА</i>	37
<i>Ігор ЛІХТЕЙ. СЛОВАЦЬКИЙ ІСТОРИК ФРАНТИШЕК ВІТЯЗОСЛАВ САСІНЕК (1830–1914) І УГОРСЬКІ РУСИНИ.</i>	55
<i>Тетяна ЛІХТЕЙ. СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ В КРИТИЦІ ТА ПЕРЕКЛАДАХ НА СТОРІНКАХ ЗАКАРПАТСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ХІХ ст.</i>	68
<i>Максим МОЛНАР. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ДИТЯЧІ ІГРИ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛІВ “ВІНОЧОК ДЛЯ ПІДКАРПАТСЬКИХ ДІТОЧОК” ТА “НАШ РІДНИЙ КРАЙ”</i>	78
РЕЦЕНЗІЇ	91
<i>Židia pred a za Karpatmi v priebehu stáročí / Ed. Peter Kónya. – Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej university, 2013. – 440 s. (Igor Lixmeý)</i>	91
<i>Rekatolizácia, protireformácia a katolícka reštaurácia v Uhorsku / Ed. Peter Kónya. – Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej university, 2013. – 426 s. (Igor Lixmeý)</i>	93

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ	95
МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “Підкарпатська Русь в історії Чехословаччини 1919–1946”	95
<i>Ігор Ліхтей</i> . ЮВІЛЕЙ ЛЮБИЦІ БАБОТИ	97
БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ ЛЮБИЦІ БАБОТИ	99
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	129

Загалом збірник містить близько 40 публікацій на кількох європейських мовах.

Євреї, отже, їх спільнота й культура століттями належали до європейської цивілізації, пережили найбільш екстремальні прояви середньовічного антисемітизму та ксенофобії, що призводили до жахливого нищення єврейського суспільства. Попри те, єврейська культура в найширшому сенсі слова стала важливою частиною цивілізаційного розвитку європейських країн та їх народів.

Зараз, коли світова спільнота переживає непрості часи, матеріали збірника ніби закликають зупинитися й задуматися над минувиною заради збереження майбутнього людства.

Ігор Ліхтей

Rekatolizácia, protireformácia a katolícka reštaurácia v Uhorsku / Ed. Peter Kónya. – Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. – 426 s. (Рекатолизація, контрреформація і католицька реставрація в Угорщині / упорядник Петер Коня. – Пряшів : Видавництво Пряшівського університету, 2013. – 426 с.)

Збірник містить статті, що торкаються релігійних взаємин на теренах колишнього Угорського королівства. Складається з чотирьох частин, кожна з яких відображає ті чи інші аспекти, пов'язані з такими процесами, як Контрреформація та рекатолизація.

Перший розділ “Рекатолизація в XVI–XVII ст.”, зокрема, презентує наукову студію директора Пряшівського архіву, доцента *Милослави Боднарової*, яка простежила контрреформаційні процеси у Словаччині в першій половині XVI ст. (с.9–21). Розвідка першого проректора Пряшівського університету, професора *Петера Коні* присвячена дослідженню рекатолизації, що проходила в XVII ст. на теренах таких комітатів, як Спиш, Шириш, Земплин, Абауй, Торна, Унг, Берег, Угоча, Гемер, Гевеш, Боршод, Саболч та Сатмар (с.41–61). Стаття науковця Пряшівського університету *Анна-Марії Коньової* торкається рекатолизаційної діяльності Софії Баторі

на Земплинщині (с.62–71). Перебігу Контрреформації в Комарні та його околицях в другій половині XVII ст. присвятив своє дослідження угорський вчений *Аттіла Леваї* (с.72–80).

Другий розділ “Рекатолїзація та угорські протестанти” пропонує сім студій, авторами яких є польські, словацькі та угорські вчені, зокрема, *Єва Ковальська, Клара Папп, Янош Уграй, Лібуша Франкова* та інші.

Діяльності оновленої католицької церкви присвячено третій розділ збірника. До прикладу, *Едуард Лукач* знайомить з діяльністю Ордену єзуїтів як складової частини шкільної політики рекатолїзації (с.256–271). Йому вторує *Лібор Бернат*, який простежив діяльність єзуїтських гімназій (с.272–289). Зміни в конфесійній структурі Пряшева у XVIII ст. докладно відслідкував науковець *Ян Адам* (с.290–297). Дві публікації аналізованого циклу певною мірою торкаються й релігійної політики, що спричинила конфесійні зміни на українських землях. Йдеться про статтю *Яна Шафіна* “Унія як форма католизації в Польсько-Литовському королівстві на зламі XVI – XVII ст.” (с.320–332) та студію *Антоніа Лішки* “Ужгородська унія: генеза виникнення та аналіз унійного матеріалу з Ужгорода” (с.333–352).

В останньому, четвертому, розділі збірника “Постаті” висвітлено діяльність окремих особистостей, які були причетні до вище окреслених релігійних процесів (*Габор Бетлен, Дьордь Другет з Гуменного, Петер Пазмань, Алоїз Давид Фай*).

Таким чином, рецензоване видання, яке містить майже 30 ґрунтовних студій, пропонує нові погляди на складні релігійні процеси, що відбувалися на території Угорського королівства упродовж XVI – XVIII ст.

Ігор Ліхтей